

SZILÁGYI ISTVÁN*

Európai Tanulmányok Központja a Veszprémi Egyetemen

A Veszprémi Egyetem – amint azt neve is mutatja – *expressis verbis* nem tartozik a gazdasági felsőoktatási intézmények közé, noha egy ilyen minősítést a hároméves gazdálkodási, valamint idegenforgalom és szálloda, továbbá az ötéves (műszaki) menedzser szak beindítása lehetővé tesz. Nem sorolható a tisztán mérnöki képzést nyújtó *studium generale* kategóriájába sem, s az utóbbi évtizedben végbement fejlődés, profilváltás, profilbővítés ellenére nem tekinthető a humán tudományok bölcsőjének sem. Az 1990-től kétkarúvá vált egyetem az *universitas* gondolat jegyében mindezen tudományok együttes oktatására és művelésére vállalkozott.

A Tanárképző Kar megszervezése és beindítása (1989) óta tíz esztendő telt el. Tíz év egy intézmény életében nem nagy idő. Ezalatt legfeljebb a további fejlődést megalapozó struktúrák alakíthatók ki, a főbb fejlődési irányok körvonalazhatók. A fennállásának ötvenéves évfordulóját 1999 májusában ünneplő Veszprémi Egyetem esetében azonban ez a tíz esztendő történelmének 20%-át jelenti, egész eddigi létezésének egyötödét foglalja magában. Joggal feltételezhetjük tehát, hogy a harmadik évezredben kezdődő új időszámításnak, a Veszprémi Egyetem legújabbkori történetének, megújításának egyik főszereplőjévé és reménybeni alakítójává az 1998 márciusában létrejött *Európai Tanulmányok Központja* válhat.

---

* Tanszékvezető egyetemi tanár, Veszprémi Egyetem

A központ létrejöttének előzményei

A Veszprémi Egyetem Mérnöki és Tanárképző Karán a 90-es évek eleje óta rendszeresen folynak az európai integrációval összefüggő képzési programok és kutatások. Ebben meghatározó szerepet játszott a *Társadalomtudományi Tanszék* a valamennyi hallgató számára oktatott kötelező alaptárgyak (filozófia, szociológia, politikaelmélet), s az azokat kiegészítő választható blokkban és speciális kollégiumi formában meghirdetett diszciplínák oktatásával (etika, környezet és társadalom, gazdaságszociológia, környezetszociológia, bevezetés a kulturális antropológiába, korok és vallások, német történetfilozófia, Európai Unió – kihívások és esélyek, hispán történelem – hispán kultúra, jogi ismeretek stb.) A Társadalomtudományi Tanszék az egyetem mintegy 5000 hallgatója számára jelenleg is oktatja ezeket a tárgyakat.

Az 1997-ben létrejött *Európai Közösség, Jogi és Közigazgatási Tanszék* „Az emberi jogok európai rendszere”, a „Demokrácia – jogállam – civil társadalom Magyarországon” és a „Területfejlesztés az Európai Unióban” című kurzusokat hirdette meg. Az ETK tevékenységéhez kapcsolódnak a *Szervezés és Vezetés Tanszék*, valamint a *Gazdaságtan Tanszék* által oktatott tárgyak, továbbá a kilencvenes évek közepén alakult *Turizmus Tanszék* által létrehozott stúdiumok rendszere.

Hagyományosan magas színvonalú képzéssel kapcsolódik az integrációs tárgyak oktatásához a több tanszékből álló *Nyelvi Intézet*, amelynek képzési profiljában elsősorban az angol és német nyelvoktatás; valamint a fordítás, tolmácsolás, uniós országismeret, kultúr- és civilizációtörténet szerepel.

Az európai drámaelmélet és színháztörténet hagyományait a *Színház-tudományi Tanszék* ápolja.

A képzési profilt jelentős kutatási programok egészítik ki. Kiemelkedő a *Társadalomtudományi Tanszék* által nemzetközi és hazai intézményközi együttműködésben kutatott *Politikai és jogrendszerek, politikai kultúra összehasonlító elemzése*, valamint az *Európai Unió: alkotmányfejlődés és regionalizmus* című projektek. E témák művelésében a *Társadalomtudományi Tanszék* együttműködik a *Madridi Alkotmánykutató Intézettel*, a *Valenciai*, a *La Lagunai*, a *Granadai* és a *Las Palmasi Egyetemm*el, valamint nottinghami, sunderlandi, leeds-i és dortmundi professzorokkal. A tanszék részt vesz az MTA RKK DUTI (Pécs) és NYUTI (Győr) akadémiai intézetek regionális kutatási programjaiban is.

A *Társadalomtudományi Tanszék* azonban nemcsak képzési és kutatásszervezési feladatokat lát el. A European Studies-zal kapcsolatos tevékenységét olyan publikációk is reprezentálják, mint *Szilágyi István: Demokratikus átmenet és konszolidáció Spanyolországban* (Napvilág Kiadó,

1996) című könyve, ami a JATE-n, JPTE-n és a BKE-n a történész, közgazdász, politológus és jogász szakos képzésben kötelező irodalomként használatos.

A tanszék oktatói rendszeresen publikálnak különböző hazai és külföldi folyóiratokban (Comitatus, Európa Fórum, Esély, Magyar Tudomány, Politikatudományi Szemle, Társadalmi Szemle, Valóság, Cuadernos Constitucionales, Revista de Estudios Politicos stb.). Több konferenciakötet is jelzi a regionális intézményi összefogás eredményeit. A *Társadalomtudományi Tanszék* adja ki a *Pro Philosophia Füzetek* című folyóiratot, a *Carmen Saeculare* kötetsorozatot, melynek első kötete 1997 tavaszán *American Philanthropy* címmel jelent meg. A sorozat második darabja a *Város és egyetem* című tanulmánykötet, amely történeti és kultúrfilozófiai szempontból mutatja be különböző európai városok, egyetemek és régiók kapcsolatát, 1998-ban jelent meg. Az *Európai Tanulmányok Központja* közreműködésével, a Veszprémi Egyetemi Kiadó gondozásában került kiadásra *Szilágyi István: Európa és a hispán világ (1998)* című tankönyve. Az ETK 1999-ben az *Európai Unió*, 2000-ben a *Politikatudomány alapjai* című munkák megjelentetését tervezi.

A Veszprémi Egyetem középtávú stratégiai koncepciójában fontos szerepet kap az *Európai Tanulmányok Központja*: elősegíti az elmúlt tíz esztendőben megkezdett szerkezetváltási programot, s a régióban folyó társadalomtudományi oktatás és kutatás meghatározó intézményévé kíván válni.

A fentiekben vázolt előzmények után a Veszprémi Egyetem nevében 1998 januárjában a Társadalomtudományi Tanszék sikeres pályázatot nyújtott be *Európai Tanulmányok Központja* létesítésére.

Az Európai Tanulmányok Központjának működése

Említettük már, hogy a Veszprémi Egyetem *Európai Tanulmányok Központja* 1998 márciusában kezdte meg működését. A Központ fő célja, hogy stratégiai szerepet vállaljon a közép-dunántúli régió szellemi erőforrásainak koncentráálásában, a szerveződő *eurorégió* megteremtésében.

Az Európai Tanulmányok Központja e célt oktató, kutató, hálózatépítő és továbbképző tevékenységeinek beindításával kívánja elérni. Az elkövetkezendő három esztendő legfontosabb feladatának ezért:

- az észak-dunántúli régió szakembergárdájának („célcsoportok”) európai uniós felkészítését,
- a nappali tagozatos European Studies szakirány meghonosítását,

- a posztgraduális gazdasági képzés beindítását,
- az ETK-hoz kapcsolódó PhD-projekt kialakítását, a kutatások koordinálását,
- a tankönyvek, tananyagok, tanulmánykötetek és jegyzetek megírását,
- a távoktatási formában meglévő lehetőségek kihasználását,
- a régió felsőoktatási intézményei, kutató műhelyeinek, társulásainak, önkormányzatai tevékenységének az „universitas” szellemében történő összehangolását tekinti.

E célok megvalósításához Veszprém geopolitikai helyzete, földrajzi fekvése, kulturális, történelmi öröksége és szellemi kisugárzása kedvező lehetőségeket nyújt.

Az Európai Tanulmányok Központjának oktatási modellje

A veszprémi Európai Tanulmányok Központ *oktatási modulrendszere* három fokozatra épül:

Nappali tagozatos, graduális modul (európai uniós szakirány)

- Az emberi jogok európai rendszere
- Az európai közösségi jog alapjai
- Európai gazdasági integráció
- Az Európai Unió agrárpolitikája
- Az európai integráció története
- Az Európai Unió intézményrendszere, működése
- Környezetpolitika és környezetvédelem az EU-ban
- Európai civilizációtörténet

Posztgraduális 3 éves BA (gazdálkodási szak), 5 éves MA képzésbe illesztett Európai Tanulmányok ismeretanyag

- Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásához
- Az EU közösségi politikájának kiemelt területei
- Az EU költségvetési rendszere
- Az EU pénzügyi politikája és monetáris rendszere

- Döntéshozatali eljárás és jogrendszer az EU-ban
- Az EU jogharmonizációs folyamata
- Versenyszabályozás és kereskedelempolitika
- Regionális politika az EU-ban
- Az EU keleti bővítésének kérdései
- Magyarország EU-csatlakozásának folyamata
- Környezetvédelem és környezetgazdálkodás az EU-ban
Ehhez a modulhoz tartoznak még az alábbi mellékirányok
- Vállalkozás
- Nemzetközi tőkemozgás
- Agrárökonómia

Célcsoportok számára szervezett modulok (tanfolyam, szeminárium)

1. Köztisztviselők részére:

- Az EU intézményrendszere
- Az EU regionális politikája
- Az európai közigazgatási rendszerek elmélete és gyakorlata
- Európai integráció, területfejlesztési és regionális politika Magyarországon
- Szociálpolitika Európában

2. Jogászok részére:

- Az európai közösségi jog alapjai
- Az emberi és polgári jogok európai rendszere
- Európai versenyjog
- Európai társasági jog
- Európai munkajog
- A nemzetközi magánjog európai vonatkozásai

3. Üzletemberek részére:

- Nemzetközi pénzügyi intézmények
- Az Európai Közösség és az üzleti dimenzió
- Vállalkozói ismeretek, üzleti terv
- Európai versenyjog
- Alternatív mezőgazdálkodás
- Európai munkajog

4. Média-szakértők és újságírók részére:

- Reklámjog és média
- Az EU intézményrendszere és működése
- Az elektronikus média európai szabályozása
- Médiaetika
- Emberek és eszmék szabad áramlása
- Demokrácia, civil társadalom, jogállamiság

5. Középiskolai tanárok részére:

- Az európai integráció története
- Az oktatás és az Európai Közösség
- Környezeti kultúra, környezeti szocializáció
- Hatalom és elfogadás. Az európai hagyományok és a demokratikus nevelés
- Az emberi és polgári jogok európai rendszere
- Demokrácia, civil társadalom, jogállamiság

A három képzési modul oktatását az adott témák tudományos fokozattal rendelkező szakemberei, kutatói végzik.

4. Nemzetközi konferenciák

A Veszprémben működő *Európai Tanulmányok Központja* tevékenységének szerves részét képezik az évente megrendezésre kerülő tematikus konferenciák.

Az *Európai Tanulmányok Központja* hivatalos megnyitására 1998. június 18-án „*A munka világa (érdekvédelem, neokorporatizmus, szociális jogok Európában)*” című tudományos-közéleti konferencia veszprémi megrendezésével egyidőben került sor. A résztvevők jó hangulatú, konstruktív vitával kísért előadásokat hallhattak:

- Hazánk és az európai integráció az ezredforduló perspektívájából,
- Gazdasági, szociális jogok a nemzetközi jogi együttműködés és az alkotmány világában,
- Az érdekegyeztetés magyarországi rendszere,
- Érdekvédelem, neokorporatizmus, szociális jogok: a mediterrán tapasztalatok,
- Szociálpolitika Amszterdam előtt és után,
- Foglalkoztatáspolitikai stratégiák az Európai Unióban,
- A jóléti állam átalakulása,
- Megye és térség az uniós csatlakozás tükrében,

- Az érdekérvényesítés konfliktusai Magyarországon,
- A munkaügyi kapcsolatok rendszere munkáltatói szemszögből,
- Székesfehérvár a társadalmi-gazdasági változások korában,
- Érdekegyeztetés „alulnézetből”

címekkel, s megtekinthették Schiffer Pál: Törésvonalak III. című dokumentumfilmjét.

Az Európai Tanulmányok Központja második konferenciáját *1998. november 23-24-én* rendezte Ajkán. „*A terület- és vidékfejlesztés az Európai Unióban*” című nemzetközi tanácskozáson részt vettek az Európai Tanulmányok Akadémiai Tanácsának tagjai is. Az első napi plenáris ülésen képviselőjük „*Regionális fejlődés, regionális politika az EU-ban*” címmel tartott előadást. Ezt követően angol kutatók szóltak a vidékfejlesztés, az Európai Unió kibővítése és a demokráciafejlesztés kérdéseiről. Spanyol kollégák elemezték az EU intézményi reformja és a közép-európai csatlakozás problémáját, valamint a spanyol regionális rendszer uniós kapcsolódási pontjait. Magyar kutató a portugál dilemmák megfogalmazásával közép-európai kérdésekre kereste a választ. Másik honfitársunk a magyar pénzügyi rendszer – EU csatlakozás problémakörét vizsgálta, s ismét más „*A közigazgatási rendszer változásai az EU-ban*” címmel tartott előadást.

A konferencia másnap négy szekcióban (agrárpolitikai, kistérségi kapcsolatok, közigazgatás és regionalizmus, vállalkozásfejlesztés-marketing) folytatta munkáját.

Az Európai Tanulmányok Központja *1999 májusában* Veszprémben, az egyetem ötven éves fennállását a *Civitas és Universitas* nemzetközi tudományos konferenciával ünnepli.

1999 októberében a regionális szemlélet jegyében Székesfehérvár ad otthont „*A tőkebeáramlás, a városfejlesztés és az ipari szerkezetátalakítás útjai*” című szimpóziumnak. *2000 májusában* Balatonfüred a házigazdája a „*Nagy tavak találkozásának*”. Ugyanezen év novemberében Sopron fogadja az *Európai Unió agrárpolitikájáról* rendezendő konferencia résztvevőit. A sort *2001 májusában* Veszprém zárja a „*Közigazgatás és jogharmonizáció*” című nemzetközi tanácskozással.

Kutatási tevékenység

Az *Európai Tanulmányok Központja* fontos feladatának – küldetésének – tartja a veszprémi humán tudományok és képzési formák szilárd bázisának megteremtését. Ennek érdekében az oktató, a kutató, a konferenciaszervező munka és nemzetközi kapcsolatai összehangolására törekszik. Az *Európai Tanulmányok Központjának* egyik fő célkitűzése a társadalomtudományok művelése szempontjából meglehetősen mostoha helyzet-

ben lévő észak- és közép-dunántúli régió hasonló típusú szellemi erői összefogásának megteremtése. Ennek érdekében az elkövetkezendő időszakban beindítja „Az európai politikai és jogrendszerek összehasonlító elemzése” című téma kutatását.

Ennek gondozásában hazai partnerei mellett külföldi egyetemek (*Universidad de Granada, Universidad de Las Palmas, Universidad de Valencia, Universidade da Coimbra, Stafford University, University of Leeds*) és kutatóintézetek (*Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, Madrid*) részvételére is számít.

Dokumentációs és információs tevékenység

Az *Európai Tanulmányok Központ* keretén belül 1998 áprilisában jött létre a *Dokumentációs Központ*, amelynek fő feladatát az EU és a közép-dunántúli régió intézményeivel való kapcsolattartás, az elektronikus és hagyományos EU dokumentumok gyűjtése, hozzáférési lehetőségek biztosítása, oktatási anyagok összeállítása, időszakos, információs hírlevél megjelenítése képezi.

A Központ és információs tevékenysége szorosan kapcsolódik a Veszprémi Egyetem könyvtárának *DEDICATE* (távoktatási) projektjéhez, valamint a régióban működő *Európa Pont* szolgáltatásaihoz.

Összegzés

A Veszprémi Egyetem középtávú stratégiai koncepciójában fontos szerep vár az Európai Tanulmányok Központjára, amely elősegítve az elmúlt tíz esztendőben megkezdett szerkezetváltási programot, a régióban folyó társadalomtudományi oktatás és kutatás meghatározó integrációs intézményévé kíván válni. Ennek érdekében a nem túl távoli jövőben sor kerülhet a *Társadalomtudományi Tanszék*, az *Európai Közösség, Jogi és Közigazgatási Tanszék*, valamint az *Európai Tanulmányok Központja* szervezeti összevonására, s a *Társadalom- és Európa Tanulmányok Intézet* létrehozására. Az új egység a Veszprémi Egyetem más tanszékeivel és intézeteivel együtt egy új kar, a *Gazdasági és Társadalomtudományi Kar* alapítójává válhat.

Bármilyen szervezeti megoldás alkalmazására kerüljön is sor, egy dolog nem feledhetünk: az ezredfordulóhoz közeledve – ami egyben ezeréves államiségünknek, az európai kultúrkörhöz való csatlakozásunknak is

fontos dátuma – különös jelentőséggel bírnak Magyarország európai integrációs törekvései. A sikeres csatlakozásnak fontos feltétele egy olyan szakembergárdának a kiképzése és folyamatos továbbképzése, amely tájékozott az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekben, érti és ismeri az európai intézmények működési mechanizmusát, ügymenetét, képes bekapcsolódni e szervezetek munkájába és eredményesen adaptálni azok tapasztalatait hazai viszonyainkra.

Ennek a célkitűzésnek a megvalósításában juthat regionális szerephez a Veszprémi Egyetem *Európai Tanulmányok Központja*.